

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců Mgr. Petry Weissové a Mgr. Tomáše Kocourka v právní věci žalobce: **P. N.**, zast. Mgr. Vladimírem Soukupem, advokátem, se sídlem 28. října 3390/111a, Ostrava, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky - Věznice Mírov**, se sídlem Mírov 27, o žalobě na ochranu před nezákonnými zásahy žalované, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 10. 5. 2022, č. j. 60 A 12/2022-16,

t a k t o :

- I. Usnesení Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 10. 5. 2022, č. j. 60 A 12/2022-16, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II. Ustanovenému zástupci žalobce advokátovi Mgr. Vladimíru Soukupovi **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů za zastupování žalobce v řízení o kasační stížnosti ve výši 8.151 Kč. Tato částka bude zástupci žalobce vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku. Náklady právního zastoupení žalobce nese stát.

O d ů v o d n ě n í :

I. Obsah předcházejícího řízení

[1]Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci usnesením ze dne 10. 5. 2022, č. j. 60 A 12/2022-16, odmítl žalobu na ochranu před nezákonnými zásahy žalované, které měly spočívat v zařazení žalobce do oddílu se zesíleným stavebně technickým zabezpečením (dále jen „zásah č. 1“), v umístění žalobce na celu s vícekrát trestaným spoluvězněm P. R. K. (dále jen „zásah č. 2“) a v podmínkách panujících na cele č. 3, konkrétně ve snímání kamerou, dvou prohlídkách denně a oddělení WC od cely poloprůhledným závěsem (dále jen „zásah č. 3“).

[2]V odůvodnění tohoto usnesení krajský soud uvedl, že k zásahu č. 1 došlo na základě rozhodnutí Vězeňské služby České republiky, Věznice Mírov, ze dne 10. 12. 2021, č. j. VS-219214-2/ČJ-2021-803632-OZSTZ (dále jen „rozhodnutí ze dne 10. 12. 2021“), kterým byl žalobce zařazen do oddílu se zesíleným stavebně technickým zabezpečením (dále jen „OZSTZ“) jako velmi nebezpečný odsouzený z důvodu jeho odsouzení pro trestný čin vraždy k výjimečnému souhrnnému trestu odnětí svobody na doživotí. Toto rozhodnutí bylo následně zrušeno rozhodnutím Vězeňské služby České republiky, Generálního ředitelství, ze dne 22. 12. 2021, č. j. VS-219214-5/ČJ-2021-803632-OZSTZ, a následně Vězeňská služba České republiky, Věznice Mírov rozhodnutím ze dne 29. 12. 2021, č. j. VS-48636-5/ČJ-2020-803632-OZSTZ, žalobce vyřadila z OZSTZ. Rozhodnutí ze dne 10. 12. 2021 přitom mělo povahu rozhodnutí ve smyslu § 65 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), neboť bylo písemně vyhotoveno správním orgánem v oblasti veřejné správy a došlo jím ke změně práv žalobce jako osoby ve výkonu trestu odnětí svobody. Ochrana proti tomuto individuálnímu správnímu aktu přitom byla žalobci poskytnuta již na úrovni veřejné správy, neboť na základě jeho stížnosti bylo rozhodnutí ze dne 10. 12. 2021 zrušeno nadřízeným správním orgánem, v důsledku čehož došlo k vyřazení žalobce z OZSTZ. S ohledem na subsidiaritu správního soudnictví zakotvenou v § 5 s. ř. s. by tak byl žalobce oprávněn podat žalobu ke správnímu soudu je tehdy, pokud by rozhodnutí ze dne 10. 12. 2021 nebylo zrušeno Generálním ředitelstvím Vězeňské služby. Z těchto důvodů krajský soud odmítl žalobu směřující vůči zásahu č. 1 za použití § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[3]Z podané žaloby nebylo podle krajského soudu zřejmé, jak konkrétně do práv žalobce zasáhlo jednání žalované spočívající v ubytování žalobce na jedné cele s odsouzeným K. Žalobce totiž pouze uvedl, že spoluvězeň dříve ve výkonu trestu odnětí svobody spáchal vraždu a může ohrozit bezpečnost jiných osob. Proto byl žalobce usnesením vyzván k tomu, aby uvedenou skutečnost soudu sdělil, přičemž byl poučen o následcích nevyhovění této výzvě. Na ni žalobce reagoval podáním, ve kterém uvedl, že jednání žalované je záměrné a porušilo jeho právo na to být umístěn odděleně od narušených a vícekrát trestaných osob. Dále žalobce uvedl, že mu předmětné jednání narušilo Vánoce, nicméně konflikt se svým spolubydlícím neměl. Žalobce tedy ani na výzvu soudu nekonkretizoval následek tvrzeného zásahu, a proto nebylo možné posoudit existenci jedné z podmínek úspěšnosti zásahové žaloby (existenci zásahu do právní sféry žalobce) a v žalobním řízení pokračovat. Žalobce sice uvedl řadu tvrzení, z nichž je zřejmá jeho nespokojenost s postupem žalované, nicméně nedoplnil žádné tvrzení, ze kterého by vyplývalo, že byl zasažen na svých veřejných subjektivních právech. Z jeho vyjádření navíc plyne, že se spoluvězněm neměl konflikt. Kromě toho ze znění § 7 ani z jiného ustanovení zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o výkonu trestu odnětí svobody“), nevyplývá, že by žalobci svědčilo veřejné subjektivní právo na to, aby nebyl ubytován na jedné cele s velmi nebezpečným odsouzeným. Z těchto důvodů krajský soud odmítl žalobu směřující vůči zásahu č. 2 za použití § 37 odst. 5 s. ř. s.

[4]Podmínky panující na cele č. 3, kterou žalobce v době podání zásahové žaloby stále obýval, představují podle krajského soudu trvající zásah, který nebyl ukončen. Ochrany proti němu se tak lze domáhat pouze zápůřčí žalobou, kterou je však možné podat až po vyčerpání jiných prostředků ochrany práv ve smyslu § 85 s. ř. s. Podle ustálené judikatury správních soudů je to na prvním místě státní zástupce, který vykonává dozor nad

pokračování

dodržováním právních předpisů v prostorách, kde se vykonává trest odnětí svobody. Jestliže u něho odsouzený se svým podáním neuspěje, může se následně obrátit na nejbližší vyšší státní zastupitelství s žádostí o přezkoumání způsobu jeho vyřízení. Žalobce se sice ohledně režimu cely č. 3 obrátil na krajské státní zastupitelství, avšak aniž by vyčkal na vyřízení svého podání v zákonné dvouměsíční lhůtě, odeslal soudu zásahovou žalobu. Nesplnil podmínku bezvýsledného vyčerpání prostředků ochrany, a proto krajský soud odmítl žalobu směřující vůči zásahu č. 3 podle § 46 odst. 1 písm. d) a § 85 s. ř. s.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalované

[5]Proti tomuto usnesení krajského soudu podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) včasnou blanketní kasační stížnost.

[6]V jejím doplnění učiněném ve lhůtě stanovené soudem stěžovatel ve vztahu k zásahu č. 1 namítl, že krajský soud oddělil otázku nezákonného zařazení do OZSTZ na základě rozhodnutí ze dne 10. 12. 2021 od zásahu spočívajícího ve faktickém setrvání v OZSTZ i po formálním vyřazení z tohoto režimu. V žalobě přitom stěžovatel nebrojil proti rozhodnutí o svém zařazení do OZSTZ, které bylo zrušeno, a jen podrobně uvedl relevantní okolnosti včetně všech důvodů nezákonnosti tohoto rozhodnutí. Krajský soud se tak nadbytečně podrobně vypořádal s domnělou žalobou proti přeřazení stěžovatele do OZSTZ a opomenul tvrzený zásah o jeho setrvání v tomto režimu i po formálním vyřazení z něho.

[7]Ve vztahu k zásahu č. 2 stěžovatel namítl, že v rámci období, kdy byl protiprávně umístěn v OZSTZ, byl k němu na celu od 21. 12. 2021 přiřazen odsouzený K., u něhož byl na základě incidentu z předchozího dne důvodný předpoklad nebezpečnosti pro jiné osoby a který již v minulosti spoluvězně napadl nebo jim vyhrožoval. Zcela pochopitelný strach a obava, že se stane terčem agresivity ze strany tohoto odsouzeného, a to navíc v čase Vánoc, přitom pro stěžovatele představovaly konkrétní i důvodnou újmu. Proto je nesprávný závěr krajského soudu o tom, že stěžovatel ani přes výzvu nedoplnil následek tvrzeného zásahu do jeho právní sféry a v žalobním řízení nebylo možné pokračovat. Rovněž tak neobstojí úsudek krajského soudu o tom, že stěžovatel nemá veřejné subjektivní právo na to nebýt ubytován společně s osobami velmi nebezpečnými, neboť je v rozporu s účelem zákona o výkonu trestu odnětí svobody, který spočívá v diferenciaci mezi odsouzenými a ochraně odsouzených před osobami, které by mohly ohrožovat jejich bezpečnost. Nelze přitom argumentovat absencí konfliktu mezi stěžovatelem a odsouzeným K., neboť ze samotné koncepce zásahové žaloby nevyplývá, že by musel mít zásah hmotný výsledný charakter.

[8]Ve vztahu k zásahu č. 3 stěžovatel zásadně nesouhlasí se závěry krajského soudu ohledně ustálenosti judikatury správních soudů k otázce povahy podání žádosti o výkon dozoru státního zástupce a přezkoumání vyřízení takové žádosti jako nezbytné podmínky bezvýsledného vyčerpání právních prostředků ochrany či nápravy ve smyslu § 85 s. ř. s. V této souvislosti stěžovatel poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 9. 2020, č. j. 2 As 263/2020-22, v němž mu bylo doporučeno vůči tehdy posuzovanému zásahu brojit správní žalobou i stížností ke státnímu zástupci. Dále je dozorová funkce státního zastupitelství jako součásti exekutivy v oblasti výkonu trestu odnětí svobody konstruována obdobně jako dozorová funkce ministerstev a jejím účelem není řešení

individuálních stížností, které mají povahu podnětů k dozorové činnosti. Je proto nesprávné, aby byl odsouzený v případě tvrzeného nezákonného zásahu do jeho základních práv souvisejících se zákonnými mantinely odnětí osobní svobody a podmínkami výkonu takového trestu, jejichž dodržování je pod ochranou soudní moci, nucen iniciovat dozor státního zastupitelství ve dvou stupních. V této souvislosti je nutné vzít v úvahu, že žádost o výkon dozoru jako právní prostředek ochrany nebo nápravy ve smyslu § 85 s. ř. s. není takto striktně aplikována v jiných oblastech správního práva, přestože v nich taktéž možnost iniciace výkonu dozoru nad dodržováním zákonnosti v dané oblasti existuje a dozor je vykonáván patrně efektivněji, než je tomu u státního zastupitelství v oblasti výkonu trestu odnětí svobody. Z těchto důvodů je nesprávný závěr krajského soudu o nesplnění podmínky bezvýslednosti vyčerpání právních prostředků ochrany ohledně zásahu č. 3. Dále stěžovatel poukázal na to, že v rámci veškeré dohledové činnosti Krajského státního zastupitelství v Ostravě, včetně její pobočky v Olomouci, bylo v posledních třech letech vyřízeno cca 99 % věcí odložením či jinak. S odkazem na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva představovanou rozhodnutím ve věci *Melnītis proti Lotyšsku*, stížnost č. 30779/05 proto uvedl, že povinnost žádat o dozor státního zástupce v případě tvrzeného zásahu podle § 82 s. ř. s. nesplňuje požadavek efektivity prostředků právní ochrany.

[9] S ohledem na tyto skutečnosti stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[10] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že stěžovateli proti jeho umístění do OZSTZ poskytlo ochranu Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky. V případě jeho umístění na celu s vícekrát trestaným spoluvězněm se jednalo o dostatečně legitimní a nezpochybnitelné opatření. Ohledně podmínek panujících na cele č. 3 stěžovatel nevyčerpal prostředek ochrany, neboť nevyčkal na vyřízení své žádosti k výkonu dozoru státního zástupce. S ohledem na tyto skutečnosti žalovaná navrhla zamítnutí kasační stížnosti.

III. Posouzení kasační stížnosti

[11] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., podle nichž byl vázán rozsahem a důvody, jež stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti. Přitom neshledal vady uvedené v § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Stěžovatel v kasační stížnosti neoznačil žádný důvod uvedený v § 103 odst. 1 s. ř. s., nicméně z povahy věci vyplývá, že mohla být podána jen podle písmena e) téhož ustanovení, tedy z důvodu tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí žaloby.

[12] Podle stěžovatele se krajský soud zabýval jen rozhodnutím ze dne 10. 12. 2021, kterým došlo k jeho nezákonnému zařazení do OZSTZ, a opomenul posoudit zásah spočívající ve faktickém setrvání v tomto režimu i po formálním vyřazení z něho.

[13] Z obsahu správního spisu vyplývá, že rozhodnutí ze dne 10. 12. 2021 o zařazení velmi nebezpečného odsouzeného do OZSTZ na dobu 90 dnů do 9. 3. 2022 bylo zrušeno pro nepřezkoumatelnost rozhodnutím o stížnosti Vězeňské služby České republiky, Generálního ředitelství, ze dne 22. 12. 2021, č. j. VS-219214-5/ČJ-2021-803632-OZSTZ, které bylo předáno Věznicí Mírov dne 28. 12. 2021 a o den později doručeno stěžovateli.

pokračování

Následně téhož dne, tedy 29. 12. 2021, bylo pod č. j. VS-48636-5/ČJ-2020-803632-OZSTZ vydáno a stěžovateli doručeno rozhodnutí Vězeňské služby České republiky, Věznice Mírov, o vyřazení stěžovatele z OZSTZ.

[14] Rozhodnutí vydané podle zákona o výkonu trestu odnětí svobody je třeba oznámit osobě, jíž se týká, přičemž jedním ze způsobů oznámení je doručení písemného vyhotovení takového rozhodnutí, jak vyplývá z ustanovení § 76 odst. 2 a 3 téhož zákona. Jestliže tedy právní účinky rozhodnutí o stížnosti, jímž bylo zrušeno rozhodnutí ze dne 10. 12. 2021 o zařazení stěžovatele do OZSTZ, nastaly až jeho oznámením stěžovateli dne 29. 12. 2021 a ten ještě téhož dne obdržel rozhodnutí o vyřazení z tohoto režimu, nemohlo dojít k jeho nezákonnému setrvání v OZSTZ v době od 22. 12. 2021 do 29. 12. 2021. Stěžovatel přitom v zásahové žalobě zmínil své vyřazení z OZSTZ dne 29. 12. 2021 a netvrdil, že by se v tomto režimu nacházel i po tomto datu. Za této situace krajský soud nepochybil, když žalobu směřující vůči zásahu č. 1 odmítl za použití § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s., neboť zařazení stěžovatele do OZSTZ, k němuž došlo na základě rozhodnutí ze dne 10. 12. 2021, jež bylo navíc zrušeno rozhodnutím nadřízeného orgánu vězeňské správy, nemůže být již z povahy věci zásahem správního orgánu ve smyslu § 82 s. ř. s., nýbrž rozhodnutím podle § 65 odst. 1 téhož zákona (srov. rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 11. 2017, č. j. 7 As 155/2015-160, č. 3687/2018 Sb. NSS, odstavec 63).

[15] Podle stěžovatele je dále nesprávný závěr krajského soudu o tom, že ani na výzvu soudu k odstranění vad zásahové žaloby dostatečně neobjasnil, jak bylo umístěním na celu s odsouzeným K. zasaženo do jeho práv.

[16] Z obsahu spisu krajského soudu vyplývá, že podle žalobního tvrzení byl stěžovatel v době od 21. 12. 2021 do 29. 12. 2021 umístěn na cele v OZSTZ společně s víckrát trestaným odsouzeným K., který již v minulosti vážně fyzicky napadl spoluvězně poté, co mu psychiatr ve Věznici Valdice odebral léky, přičemž stejným způsobem údajně postupoval i psychiatr Věznice Mírov za účelem potrestání stěžovatele. V doplnění žaloby stěžovatel zopakoval, že jednání žalované bylo záměrné, zničilo mu Vánoce a porušilo jeho právo na umístění odděleně od narušených a vícekrát trestných osob. I když o pravdivosti těchto žalobních tvrzení nepochybně existovaly důvodné pochybnosti, bylo z nich zcela zřejmé, že stěžovatel spatřuje zásah do svých práv v umístění na stejnou celu odsouzeného, u něhož je dána konkrétní a důvodná obava, že závažným způsobem ohrozí jeho bezpečnost. Není přitom rozhodné, že nakonec k žádnému konfliktu mezi těmito dvěma odsouzenými nedošlo, neboť právní sféra stěžovatele mohla být dotčena již samotným sdílením vězeňské cely s tímto velmi nebezpečným odsouzeným bez ohledu na to, že takto bylo nutné nahlížet i na stěžovatele. Nelze se proto ztotožnit se závěrem krajského soudu o tom, že v uvedeném směru zásahová žaloba ani její doplnění neobsahovaly rozhodné skutečnosti a pro tento nedostatek nebylo možné v žalobním řízení pokračovat.

[17] Rovněž tak se není možné ztotožnit s argumentací krajského soudu, podle níž stěžovatel nemá veřejné subjektivní právo nebýt ubytován společně s osobou velmi nebezpečnou. Ustanovení § 7 zákona o výkonu trestu odnětí svobody totiž upravuje pravidla pro umísťování odsouzených, přičemž podle jeho odstavce prvního písmena g) se zpravidla odděleně umísťují odsouzení, kteří jsou velmi nebezpeční podle § 72a téhož zákona. I když tedy toto pravidlo není obligatorní a v daném případě byl za velmi

nebezpečného odsouzeného považován i stěžovatel, bylo zapotřebí zvážit všechny rozhodné skutečnosti za účelem posouzení, zda byly v daném případě dány zákonné podmínky pro jeho umístění na celu s odsouzeným K. Takový úsudek přitom bylo možné učinit až po meritorním projednání zásahové žaloby na základě řádně zjištěného skutkového stavu věci, neboť se tentokrát nejednalo o situaci, kdyby jednání popsané v žalobě a jejím doplnění vzhledem ke své povaze, povaze jeho původce či jiným okolnostem zjevně a nepochybně nemohlo být nezákonným zásahem ve smyslu § 82 s. ř. s. Proto taková zásahová žaloba nemohla být odmítnuta, jak vyplývá z již citovaného rozsudku rozšířeného senátu sp. zn. 7 As 155/2015.

[18] Z těchto důvodů Nejvyšší správní soud považuje za nezákonné odmítnutí zásahové žaloby směřující vůči zásahu č. 2 za použití § 37 odst. 5 s. ř. s.

[19] Stěžovatel rovněž nesouhlasí se závěry krajského soudu o ustálenosti judikatury správních soudů k otázce povahy podání žádosti o výkon dozoru státního zástupce a přezkoumání vyřízení takové žádosti jako nezbytné podmínky bezvysledného vyčerpání právních prostředků ochrany či nápravy ve smyslu § 85 s. ř. s. a poukazuje na skutečnost, že možnost žádat o dozor státního zástupce v případě tvrzeného zásahu podle § 82 s. ř. s. nesplňuje požadavek efektivity prostředků právní ochrany.

[20] V nyní posuzované věci je nesporné a v kasační stížnosti není nikterak zpochybněno, že podmínky panující na cele č. 3 představují zásah, který ke dni podání žaloby i vydání usnesení krajského soudu trval a nebyl ukončen, přičemž stěžovatel sice podal žádost o výkon dozoru ve věznici na příslušné krajského státní zastupitelství, avšak nevyčkal na její vyřízení v zákonné dvouměsíční lhůtě a před jejím uplynutím podal zásahovou žalobu.

[21] Judikatura Nejvyššího správního soudu konstantně za podmínku přípustnosti zápůřčí žaloby podané podle § 82 s. ř. s. osobou vykonávající trest odnětí svobody ve věci související s výkonem tohoto trestu považuje bezúspěšné vyčerpání podnětu k výkonu dozorové pravomoci státního zastupitelství podle § 16a zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státním zastupitelství“), včetně žádosti o přezkoumání způsobu vyřízení jejího podání u nejbližšího vyššího státního zastupitelství podle § 16a odst. 7 téhož zákona (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2021, č. j. 10 As 350/2020-36, ze dne 29. 7. 2021, č. j. 9 As 90/2021-42, ze dne 1. 10. 2021, č. j. 8 As 36/2021-53, ze dne 29. 7. 2022, č. j. 8 As 117/2021-26). Závěry obsažené v rozsudku ze dne 22. 9. 2020, č. j. 2 As 263/2020-22, na který stěžovatel poukázal, přitom nejsou pro posuzovanou věc relevantní. V tomto rozsudku se Nejvyšší správní soud zabýval zásahem již ukončeným (přemístěním stěžovatele do jiné cely v rámci věznice, kdy nezákonným zásahem mělo být samotné přemístění). Pasáž z bodu 16 tohoto rozsudku, která obsahuje úvahu o možných jiných prostředcích obrany proti nezákonnému zásahu při výkonu trestu odnětí svobody, je v tomto rozsudku uvedena nad rámec potřebného odůvodnění a vztahuje se ke skutkově odlišné situaci. Stěžovateli tedy nelze přisvědčit, že by aktuální judikatura Nejvyššího správního soudu nutnost podání podnětu podle § 16a zákona o státním zastupitelství před podáním zápůřčí žaloby podle § 82 s. ř. s. jakkoliv relativizovala.

[22] K názoru stěžovatele, že prostředek právní ochrany podle § 85 s. ř. s. musí reálně vést k možné ochraně či nápravě tvrzeného zásahu do práv dané osoby, což podnět podle § 16a

pokračování

zákona o státním zastupitelství nesplňuje, Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 24. 3. 2021, č. j. 10 As 350/2020-36, uvedl následující:

[15] Je to na prvním místě právě státní zástupce, nikoli správní soud, kdo hlídá dodržování právních předpisů v prostorách, kde se vykonává trest odnětí svobody. V rámci dozoru je také oprávněn vydávat příkazy k zachovávaní předpisů platných pro výkon trestu [§ 4 odst. 1 písm. b) zákona o státním zastupitelství a § 78 odst. 2 písm. e) zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, obdobně také § 29 zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby]. Vedle orgánů, které projednávají stížnosti a žádosti dle § 26 zákona o výkonu trestu odnětí svobody (které ovšem nejsou účinnými ochrannými prostředky; rozsudek ze dne 29. 11. 2012, čj. 5 As 43/2012-40, č. 2768/2013 Sb. NSS), je osobám omezeným na svobodě nejbližší právě státní zástupce, jelikož dobře zná podmínky ve věznicích.

[16] Jako garant zákonnosti dokáže státní zástupce nejrychleji a nejúčinněji poskytnout osobě ve výkonu trestu odnětí svobody ochranu před jí tvrzenou nezákonností. Jeho dozor má být systematický a žádoucím způsobem má ovlivňovat postupy Vězeňské služby. Státní zástupce je povinen přezkoumat důvodnost podání dle § 16a zákona o státním zastupitelství, obsahuje-li potřebné náležitosti a spadá-li do jeho působnosti. Pokud státní zástupce zjistí porušení právních předpisů, je povinen přijmout příslušná opatření ke zjednání nápravy a také podatele ve stanovené lhůtě vyzoomět o způsobu vyřízení jeho podání (srov. např. stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 25. 9. 2019, č. 4/2019, ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů při výkonu dozoru státního zastupitelství nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody a zabezpečovací detence - byť toto stanovisko se věcně týká odlišné otázky, a to dozoru nad prodejem zboží v prodejně věznice za nepřiměřeně vysoké ceny).

[17] Správní soudnictví poskytuje subsidiární ochranu (§ 5 s. ř. s.). Do vztahu mezi osobou ve výkonu trestu odnětí svobody a konkrétní věznicí může správní soud vstoupit až poté, co tato osoba bezúspěšně požádala příslušného státního zástupce o dozor (§ 16a odst. 5 zákona o státním zastupitelství) a s žádostí o přezkoumání způsobu vyřízení jejího podání neuspěla ani u nejbližšího vyššího státního zastupitelství (§ 16a odst. 7 téhož zákona), který ve věci vykonává instanční dohled [k významu dohledové činnosti státního zástupce srov. nále z dne 2. 3. 2015, sp. zn. I. ÚS 1565/14 (N 51/76 SbNU 691), bod 31]. NSS nepochybuje, že právě popsaná dozorová pravomoc státního zástupce (v kombinaci s dohledem nadřízeného státního zastupitelství) je plnohodnotným prostředkem nápravy v oblasti zásahů Vězeňské služby do práv osob ve výkonu trestu odnětí svobody.

[23] Tyto závěry plně dopadají také na posuzovanou věc. Ačkoliv nepochybně podnět podle § 16a zákona o státním zastupitelství nemusí vždy vést k nápravě naplňující představu odsouzeného, z tohoto důvodu má odsouzený následně možnost využít žalobu podle § 82 s. ř. s. V posuzovaném případě přitom stěžovatel ani nevyčkal uplynutí zákonné lhůty dvou měsíců podle § 16a odst. 6 zákona o státním zastupitelství, která je stanovena k vyřízení podnětu. Výsledek vyřízení podnětu stěžovatele v tomto případě nelze předjímat a činit apriorní úsudek o jeho neúčinnosti. Pokud by následně došlo k bezvýslednému odložení podnětu krajským státním zastupitelstvím a stěžovatel by se nedomohl nápravy ani žádostí o přezkoumání způsobu vyřízení jeho podnětu u příslušného vrchního státního zastupitelství, mohl se následně obrátit s žalobou na správní soud. Pokud tak nicméně učinil ještě před vyřízením těchto podnětů, krajský soud jeho žalobu správně posoudil jako nepřipustnou a ve smyslu § 46 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 85 s. ř. s. ji odmítl.

[24] Pokud nakonec stěžovatel odkazuje v kasační stížnosti na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Melnītis proti Lotyšsku* ohledně rozumného předpokladu úspěchu v případě využití daného právního prostředku, je třeba konstatovat, že uvedené rozhodnutí se sice v bodech 39. - 53. zabývá otázkou vyčerpání opravných prostředků ve vztahu k přístupu k soudu, nicméně se jedná specificky o otázku vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků zakládající přípustnost stížnosti k Evropskému soudu pro lidská práva. Nejedná se tedy o závěry přímo směrodatné pro posuzovanou věc. Stěžovatel nadto v žalobě netvrdil ani neprokázal, že by stížnost podle § 16a zákona o státním zastupitelství v jeho případě nepředstavovala účinný prostředek ochrany nebo nápravy, přičemž i v kasační stížnosti zůstala jeho tvrzení v tomto směru pouze obecná.

IV. Závěr a náklady řízení

[25] Jelikož však krajský soud z uvedených důvodů shledal nezákonným usnesení o odmítnutí zásahové žaloby ve vztahu k zásahu č. 2, v důsledku čehož byl naplněn důvod kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., musel Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 věty první před středníkem s. ř. s. zrušit napadené usnesení, které obsahovalo výrok o odmítnutí žaloby ve vztahu ke všem popsáním zásahům, a věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení, v němž podle odstavce čtvrtého téhož ustanovení bude vázán právním názorem vysloveným v tomto zrušovacím rozsudku. V dalším řízení tedy krajský soud zásahovou žalobu meritorně projedná ohledně zásahu č. 2. Krajský soud v dalším řízení podle § 110 odst. 3 věty první s. ř. s. rozhodne i o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti.

[26] Odměna zástupci stěžovatele Mgr. Vladimíru Soukupovi, advokátovi, který byl stěžovateli ustanoven usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 7. 2022, č. j. 4 As 179/2022-10, a jehož náklady tak nese stát (§ 35 odst. 10 s. ř. s.), byla stanovena za dva úkony právní služby, tj. první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a doplnění kasační stížnosti podle § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“). Za tyto úkony tak náleží zástupci stěžovatele odměna ve výši 2 x 3.100 Kč podle § 7 a § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu. Dále zástupci stěžovatele náleží náhrada hotových výdajů ve výši 2 x 300 Kč podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu, polovina cestovních výdajů v souvislosti s první poradou s klientem ve výši 1.051 Kč podle § 13 odst. 5 advokátního tarifu a polovina náhrady za promeškaný čas cestou k první poradě s klientem a zpět za šest započatých půlhodin ve výši 300 Kč podle § 14 odst. 1 písm. a) a odst. 3 advokátního tarifu (druhá polovina těchto náhrad byla účtována v jiném řízení o kasační stížnosti), když advokát tyto náhrady náležitě doložil a jejich správnost Nejvyšší správní soud ověřil. Zástupci stěžovatele tak byla přiznána odměna a náhrada hotových výdajů v celkové výši 8.151 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. února 2023

pokračování

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu